

İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARI

Ahmet AKKAYA*

Özet

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar) dinleme / izleme, konuşma, okuma, yazma becerileriyle dil bilgisi öğrenme alanından oluşmaktadır. Söz konusu becerilerden konuşma üzerinde az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “konuşma” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, Elazığ ili Şehit Piyade Binbaşı Zafer Kılıç İlköğretim Okulu ile Kanuni Sultan Süleyman İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören 83 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri her öğrencinin “Konuşma... gibidir; çünkü...” cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%96,4) konuşmayla ilgili olumlu metaforlar geliştirdiği %3,6’sının ise olumsuz metaforlar geliştirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, konuşma, öğrenci.

PERCEPTIONS OF 8th GRADE ELEMENTARY STUDENTS ABOUT SPEAKING CONCEPT

Abstract

Curriculum of Elementary Turkish Lesson (Grade 6, 7, 8) consists of listening/watching, reading, writing abilities with learning grammar area. However, exercises about speaking ability are restricted. The main purpose of this study is to expose perceptions of students of elementary 8th grade about “speaking” concept by the means of metaphors. The participants for this study included 83 students from Şehit Piyade Binbaşı Zafer Kılıç Elementary School and Kanuni Sultan Süleyman Elementary School both located in Elazığ. To collect the study data, each participant was asked to complete the prompt “Speaking is like ... because ...” The content analysis technique was used to analyze study data. According to the results, a big amount of students (96.4%) have developed positive metaphors about speaking; 3.6% have developed negative metaphors.

KeyWords: Metaphor, speaking, student.

Giriş

Konuşma; zihinde başlayan ve düşüncelerin sözle ifade edilmesiyle tamamlanan bir süreçtir (Güneş, 2007: 95). Bu süreç, insanların sahip olduğu özelliklerin en önemlilerinden birinin konuşma olduğu düşünüldüğünde daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle güzel, doğru ve etkili konuşma işlerimizin yoluna girmesine, isteklerimizin yerine getirilmesine hemen hemen her alanda başarılı olmamıza yardımcıdır (Tansel, 1987: 327). Bu nedenle, konuşma hayatımızda önemli bir yere sahip iletişim ve etkileşim aracıdır. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim

*Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Şehit Piyade Binbaşı Zafer Kılıç İlköğretim Okulu, Türkçe Öğretmeni, akkaya_ahmet@hotmail.com

Programı (6, 7, 8. Sınıflar)'nın temel aldığı yapılandırmacı yaklaşıma göre ise konuşma, öğrenciler arasında iş birlikli öğrenmenin en önemli anahtarıdır (Güneş, 2007: 99). Bu nedenle konuşma, ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)'nda dinleme / izleme, okuma, yazma becerileriyle dil bilgisi öğrenme alanından farklı bir beceri olarak %20'lik bir oranla (MEB, 2006: 10) yer almıştır.

İnsan iletişimini diğer iletişim sistemlerinden üstün kılan davranış “konuşma yoluyla dili kullanabilme” dir. Dil, insanların iletişimde bulunmak amacı ile geliştirdikleri bir anlaşma aracıdır. Başka deyişle, dilin birinci işlevi iletişimdir. Bu işlevi yerine getirmede dil, insanların düşünce, duygu, istek, deneyim vb. yaşantılarını birbirlerine aktarabilmelerini sağlar (Gökkaya, 2008: 2). Anlamın taşıyıcısı olan dil, içinde barındırdığı sistemler aracılığıyla anlamı bazen gerçeğine uygun aktarmakta bazen de örtmektedir. Varlığın anlam kazanabilmesi için dilin salt bir taşıyıcı olmasından öte gerçekliği tam olarak aktarabilmesi için metaforlara ihtiyacı vardır.

Metafor kelimesi, Grekçe metapherein (aktarmak) kelimesinden türetilmiş olup meta (arasında) ve pherein (taşımak, nakletmek) sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Metafor, anlamın bir şeyden diğerine aktarılmasıdır (Nikitina ve Furuoka, 2008: 194). Mish ise metaforu “bir nesne veya fikri harfi harfine ifade eden kelime ya da kelime grubunun aralarında benzerlik veya temsil (analoji) olan başka bir kelime ya da kelime grubunun yerine kullanıldığı konuşma figürü” olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Groth ve Bergner, 2005: 28). Metaforlar geleneksel olarak konuşanın dilini süsleyen figürler olarak görülmesine rağmen son zamanlarda ruhbilimciler ve dilciler onu farklı tanımlamıştır. Örneğin, metaforu Kramsch “sıklıkla birbirine uyumsuz iki kaynağın birbirine aktarımı”; Ortony ve Fainsilber “bilişin ve iletişimin önemli bir aracı” olarak görmüştür (Aktaran: Nikitina ve Furuoka, 2008: 194). Bu tanımlar metaforları (benzetmeler, istiareler, mecazlar vb.) olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran, yönlendiren, kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biri haline getirmektedir (Saban, 2004: 131). Metaforların önemli bir özelliği de insanın bilişsel sürecine yardımcı olmasıdır (Nikitina ve Furuoka, 2008: 194). Bu nedenle metafor, bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına, yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak dikkat çeker (Arslan ve Bayrakçı, 2006: 103).

Metaforlar, olumlu ve olumsuz çağrışımlar barındırabilir. Bu duruma Nikitina ve Furuoka (2008: 194)'un “öğrenme” hakkında verdiği metafor örnek olarak gösterilebilir. Bir öğrenci öğrenmeyi “Everest'e tırmanma” olarak tanımlıyorsa öğrencinin başa çıkmak zorunda olduğu “başarısız olma tehlikesi” vardır. Ayrıca bu metafor, hedefe ulaşmaya kadar sabırlı olmayı ve dikkatli hareket etmeyi de içermektedir. Buna rağmen, bu metafor iyimserlik doludur; çünkü hedefe ulaşmak öğrenciyi “dünyanın tepesine” çıkaracaktır. Bununla birlikte metaforların yorumlanmasında metaforu oluşturan kişinin geçmiş yaşantısı önemlidir. Örneğin, öğrenciyi “yağmur” metaforuyla tanımlayan iki öğretmenden birisi, açıklamasında “bolluk, bereket” olarak tanımlarken bir başka öğretmen “sel başlangıcı” olarak açıklamalarda bulunabilmektedir.

Boostrom'a göre, öğretim hakkında metafor kullanmak, mutlaka öğretimi o metaforun öngördüğü şekilde gerçekleştirmek değil, öğretim hakkında tartışma olarak düşünmektir (Aktaran: Saban, 2004: 132). Goldstein'e göre ise metaforlar, durumları ve olayları algılamamızı etkilediği için gerçekleri yeniden tanımlamak ve problem

durumlarını yeniden kavramsallaştırmayı teşvik etmek için kullanılabilir (Aktaran: Cerit, 2008: 694). Bu bağlamda, konuşma kavramını metaforlarla açıklamak bu kavramın daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “konuşma” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “konuşma” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi metaforlarla açıklamaktadır?
2. “Konuşma” kavramına ilişkin öğrencilerin ileri sürdüğü metaforlar, hangi kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Bu çalışma, nitel bir araştırma olup araştırmada veriler içerik analizi tekniğiyle elde edilmiştir. Krippendorf'a göre, “içerik analizi, metinlere ve kullanıldıkları bağlamlara yönelik anlamlı ve geçerli çıkarımlar yapabilmek için kullanılan bilimsel bir araştırma yöntemidir.” (Aktaran: Gürel ve Emet, 2004: 18).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Elazığ ili merkez ilçesinde bulunan ve tesadüfi olarak seçilen Şehit Piyade Binbaşı Zafer Kılıç İlköğretim Okulu ile Kanuni Sultan Süleyman İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören 83 tane 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun cinsiyet dağılımı şöyledir:

Cinsiyet	(f)	(%)
Erkek	47	56,6
Kız	36	43,4
Toplam	83	100

Tablo-1. Çalışma grubunun cinsiyet dağılımı

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Şehit Piyade Binbaşı Zafer Kılıç İlköğretim Okulu ile Kanuni Sultan Süleyman İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinden “Konuşma ... gibidir; çünkü ...” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Böylelikle “konuşma” kavramına ilişkin öğrencilerin sahip oldukları metaforlar belirlenmiş, daha sonra da bu metaforlar kategorilere ayrılarak öğrencilerin “konuşma” ya yönelik algıları tespit edilmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi

Bu araştırmada verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında Saban'ın (2008) “İlköğretim I. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler” adlı makalesinden yararlanılmıştır. Bu

doğrultuda, ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin geliştirdiği metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması süreci dört aşamada gerçekleştirilmiştir: 1. Adlandırma aşaması 2. Eleme ve arıtma aşaması 3. Derleme ve kategori geliştirme aşaması 4. Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması.

Adlandırma aşamasında, geliştirilen metaforların geçici bir listesi alfabetik sıraya göre yapılarak öğrencilerin belirgin bir şekilde metaforu ifade edip etmediğine bakılmıştır.

Eleme ve arıtma aşamasında ise öğrencilerin ürettiği metaforlar tekrar incelenmiş ve metafor kaynağı içermeyen, açıklaması olmayan 12 form elenerek geçerli metaforlara ulaşılmıştır.

Derleme ve kategori geliştirme aşamasında, geliştirilen metaforlar olumlu ve olumsuz olmak üzere iki gruba ayrıldıktan sonra “konuşma” kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından 6 kategori altında toplanmıştır. Geliştirilen metaforların yanına örnek öğrenci açıklaması da sunulmuştur.

Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamasında ise araştırmada ulaşılan 6 kategorinin altında verilen metaforların söz konusu kategoriyi temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu nedenle, iki uzmana iki liste verilmiş olup bu listeler şunlardır:

1. İlköğretim 8. sınıf öğrencileri tarafından geliştirilen 32 metaforun alfabetik sıraya göre dizili olduğu liste.
2. Araştırmacı tarafından oluşturulan 6 kategoriyi ve bu kategorilerin özelliklerini içeren liste.

Uzmanlardan bu iki listeden yararlanarak metaforlarla kategorileri eşleştirmesi istendi. Sonra uzmanların ve araştırmacının yaptığı liste karşılaştırıldı. Karşılaştırma sonunda uzmanların ve araştırmacının 30 metaforunda görüş birliğinde olduğu, fakat su ve ilkbahar metaforlarında görüş ayrılığı içinde oldukları görüldü. Daha sonra Miles ve Huberman'ın [Güvenirlik: Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] formülü (Aktaran: Saban, 2008: 430) kullanılarak araştırmanın güvenilirliği hesaplandı. Nitel araştırmalarda uzmanların ve araştırmacının değerlendirmesi arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen güvenilirlik sağlanmaktadır (Saban, 2008: 430). Miles ve Huberman'ın formülüne göre, araştırmanın güvenilirliği $30 / (30+2) = 0,93$ olarak hesaplanmıştır. Bu ise araştırmanın güvenilir olduğunu gösterir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin “konuşma” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar tablolar hâlinde sunulmuş ve araştırma sonuçlarına göre alt başlıklar halinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin “Konuşma” Kavramına İlişkin Önerdikleri Metaforlar

Bu başlıkta, öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar alfabetik sıraya göre listelenerek her bir metaforu temsil eden öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Kategori	Kod	Metaforun Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci			
			(f)	(%)	Kodlar Toplam	
					(f)	(%)
Olumlu Metaforlar	1	Ağaç	10	12,1	80	96,4
	2	Ağaç Dalları	3	3,6		
	3	Ağaç Meyvesi	1	1,2		
	4	Ağacın Yaprığı	4	4,8		
	5	Ağaç Yaprakları	3	3,6		
	6	Altın	1	1,2		
	7	Arkadaşlık	2	2,4		
	8	Ayna	2	2,4		
	9	Güneş	5	6,1		
	10	Hayat	3	3,6		
	11	Hazine	6	7,3		
	12	İlkbahar	1	1,2		
	13	İnsan	1	1,2		
	14	İnsanlar	1	1,2		
	15	Kalem	1	1,2		
	16	Karakter	1	1,2		
	17	Kendim	1	1,2		
	18	Kitap	2	2,4		
	19	Köprü	2	2,4		
	20	Musluktan Akan Su	1	1,2		
	21	Okyanus	1	1,2		
	22	Olgunlaşmış Kiraz	2	2,4		
	23	Paylaşım	1	1,2		
	24	Sevgi	3	3,6		
	25	Spor	3	3,6		
	26	Su	15	18,1		
	27	Toprak	1	1,2		
	28	Yemek Yeme	2	2,4		
	29	Yıldızlar	1	1,2		
Olumsuz Metaforlar	30	Çürümüş Bir Hayat	1	1,2	3	3,6
	31	Gereksiz Bir Su	1	1,2		
	32	Ölüm	1	1,2		
Toplam			83	100	83	100

Tablo-2. Konuşma kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar ile bunları temsil eden öğrenci sayısı ve yüzdesi

Tablo-2 incelendiğinde, 83 tane 8. sınıf öğrencisinin konuşma kavramıyla ilgili 32 metafor geliştirdiği görülmektedir. Bu veriler, 2,6 öğrencinin bir metafor geliştirdiğini göstermektedir. Bu durum ise öğrencilerin imaj dünyasının birbirine yakın olduğunu gösterir. Bununla birlikte, geliştirilen metaforların büyük bir çoğunluğunun (%96,4) olumlu, %3,6'sının ise olumsuz çağrışımlar oluşturduğu görülmektedir. Bu veriler, öğrencilerin konuşma kavramına ilişkin olumlu bir tutum içerisinde olduklarını gösterir. Öğrencilerin en fazla su, ağaç, hazine, güneş ve ağacın yaprağı metaforunu kullandığı görülmektedir. Bu metaforların genelinin her gün karşılaşılan somut nesnelere olması dikkat çekicidir. Bu durum, öğrencilerin anlam dünyasının somut metaforlarla örülü olduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte sevgi, arkadaşlık gibi soyut metaforlar da geliştirilmiştir.

“Konuşma” Kavramına İlişkin Öğrencilerin Kullandığı Metafor Kategorileri

Bu başlıkta, öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar kategorilere ayrılarak kategoriye ve metaforu temsil eden öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Kategori	Kod	Metafor	Örnek Öğrenci Açıklamaları	Metaforu Temsil Eden Öğrenci			
				(f)	(%)	Kodlar Toplam	
						(f)	(%)
İletişim	19	Köprü	“Konuşma, iki insan arasındaki iletişimde köprü görevinde bulunur.”	2	2,4	45	54,2
	24	Sevgi	“Konuştuğumuz insanlara güzel şeyler söylemeliyiz.”	3	3,6		
	8	Ayna	“İnsanın iç dünyasını insanlara anlatmaya yarar.”	2	2,4		
	18	Kitap	“Kitap kendini nasıl anlatırsa insanlarda konuştuğu zaman kendini anlatır.”	2	2,4		
	23	Paylaşım	“Konuşurken duygularımızı paylaşırız.”	1	1,2		
	7	Arkadaşlık	“Konuştuğumuz kişiyi tanı ve karşımızdakiyle arkadaş oluruz.”	2	2,4		
	10	Hayat	“Biz hayatımız boyunca konuşuruz.”	3	3,6		
	9	Güneş	“Konuşma, güneş gibi aydınlatır insanı. İletişim kurmada sıcaklığı sağlar.”	5	6,1		
	16	Karakter	“İnsan konuştuğunda karakterini yansıtır.”	1	1,2		
	13	İnsan	“İnsan konuşmalarında kendini gösterir.”	1	1,2		
	26	Su	“Konuşmalarımız su gibi akar gider ve karşımızdaki insan o sudan yararlanır.”	8	9,6		
	20	Musluktan Akan Su	“Musluktan suyun çıkması gibi bizim ağızımızdan da sözler çıkar ve karşımızdaki insan bilgilenir.”	1	1,2		
	4	Ağacın Yaprağı	“Bir ağaç nasıl ilkbaharda yaprak açıyorsa insan da iletişim kurduğu zaman bir yaprak gibi açılır.”	4	4,8		
	11	Hazine	“Konuşma; duygularımızı, düşüncelerimizi aktardığımız bir hazinedir.”	6	7,3		
	6	Altın	“Konuşma iletişimi sağladığı için çok değerlidir.”	1	1,2		
	27	Toprak	“Toprak nasıl bitkileri vb. şeyleri besliyorsa konuşma da karşımızdaki insanı besler ve karşımızdakiyle iletişimimizi sağlar.”	1	1,2		
	15	Kalem	“Kalemle düşüncelerimizi yazabiliriz, konuşmayla da sözlü olarak anlatırız.”	1	1,2		
17	Kendim	“Konuşarak kendimi yansıtırım.”	1	1,2			
İhtiyaç	26	Su	“Suya nasıl ihtiyacımız varsa konuşmaya da her zaman ihtiyacımız var.”	7	8,5	15	18,1
	2	Ağaç Dalları	“Ağaç dalsız olmaz, insan konuşmadan yapamaz.”	2	2,4		
	5	Ağaç Yaprakları	“Ağaç nasıl yapraksız yaşayamazsa bir insan da konuşmadan yaşayamaz.”	3	3,6		
	12	İlkbahar	“Konuşmayan insan kış gibi ölüdür. Konuşan insan da doğanın canlandığı ilkbahardır.”	1	1,2		
	28	Yemek Yeme	“Yemek yemeden ve konuşmadan hayatımızı devam ettiremeyiz.”	2	2,4		
Gelişim	1	Ağaç	“Ağaçlar yavaş yavaş gelişir. Konuşma da ağaç gibi yavaş yavaş gelişir. En sonunda da ağaç gibi güzel bir hal alır.”	7	8,5	12	14,5
	22	Olgunlaşmış Kiraz	“Kirazlar olgunlaştıkça daha lezzetli olur, konuşma da böyledir. Konuştuğumuz daha güzel olur.”	2	2,4		
	25	Spor	“Bir insan spor yaparak vücudunu geliştirir. Konuşarak da hatalarını görür ve kendini geliştirir.”	3	3,6		
Zengin Kelime Kadrosu	1	Ağaç	“Ağaç dallarında ve içinde birçok şey barındırır. Konuşmada içerisinde en az bu kadar şey barındırır.”	3	3,6	6	7,2
	29	Yıldızlar	“Konuşurken gökyüzündeki yıldızlar kadar çok harf ve kelime kullanırız.”	1	1,2		
	21	Okyanus	“Konuşmamızda okyanustaki kadar çok şey vardır.”	1	1,2		
	14	İnsanlar	“Konuşurken insanlar kadar sayısız kelime kullanırız.”	1	1,2		
	2	Ağaç Dalları	“Ağacın dalları nasıl birbirinden farklıysa herkesin konuşması da birbirinden farklıdır.”	1	1,2	2	2,4
	3	Ağaç meyvesi	“Ağaç meyvesiyle tanınır, insan konuşmasıyla.”	1	1,2		
Toplam				80	96,4	80	96,4

Tablo-3. Konuşma kavramına ilişkin geliştirilen olumlu metaforlar ile bunları temsil eden öğrenci sayısı ve yüzdesi

Tablo-3 incelendiğinde, olumlu metafor geliştiren öğrencilerin yarısından fazlasının (%54,2) konuşmayı bir iletişim aracı olarak gördüğü tespit edilmiştir. Bu durum köprü, sevgi, ayna, kitap, paylaşım, arkadaşlık, hayat,

güneş, karakter, insan, su, musluktan akan su, ağacın yaprağı, hazine, altın, toprak, kalem kendim metaforlarıyla ifade edilmiştir. Öğrencilerin %18,1'i ise su, ağaç dalları, ağaç yaprakları, ilkbahar, yemek yeme metaforlarıyla konuşmanın bir ihtiyaç olduğunu; %14,5'i ağaç, olgunlaşmış kiraz, spor metaforlarıyla konuşmanın gelişim gösterdiğini; %7,2'si ağaç, yıldızlar, okyanus, insanlar metaforlarıyla konuşmada zengin bir kelime kadrosuna sahip olunması gerektiğini; %2,4'ü ise ağaç dalları, ağaç meyvesi metaforlarıyla konuşmanın bireysel olduğunu ifade etmiştir. Tablo-3'teki metaforlar incelendiğinde, aynı metaforların (su, ağaç) farklı kategorilerde yer aldığı görülmektedir. Bu durum, oluşturulan metafora yüklenen anlamla ilgilidir.

Kategori	Kod	Metafor	Örnek Öğrenci Açıklamaları	Metaforu Temsil Eden Öğrenci			
				(f)	(%)	Kodlar Toplam	
						(f)	(%)
Gereksizlik	32	Ölüm	"Konuştuğumuz zaman ölürüz."	1	1,2	3	3,6
	30	Çürümüş Bir Hayat	"Hayat konuşmayla biter."	1	1,2		
	31	Gereksiz Bir Su	"İnsanlar her zaman gereksiz yere konuşurlar. Gereksiz bir su gibi konuşmalar da gereksizdir."	1	1,2		
Toplam				3	3,6	3	3,6

Tablo 4. Konuşma kavramına ilişkin geliştirilen olumsuz metaforlar ile bunları temsil eden öğrenci sayısı ve yüzdesi

Tablo-4 incelendiği zaman, olumsuz metafor geliştiren öğrencilerin (%3,6) tamamının ölüm, çürümüş bir hayat, gereksiz bir su metaforlarıyla "konuşma becerisinin gerekli bir beceri olmadığını" belirtmiştir. Bu durum, olumsuz bir tutum olmakla birlikte az sayıda öğrencinin bu düşünceye sahip olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Konuşma becerisi Türkçe eğitiminde önemli bir yere sahip olmasına rağmen bu beceriyle ilgili sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, konuşma kavramına ilişkin 8. sınıf öğrencilerinin algıları metaforlar aracılığıyla incelenmiştir. Araştırmaya katılan ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin %96,4'ünün altın, arkadaşlık, ayna, güneş, hayat, hazine, ilkbahar, insan, insanlar, kalem, karakter, kendim, kitap, köprü, musluktan akan su, okyanus, olgunlaşmış kiraz, paylaşım, sevgi, spor, su, toprak, yemek yeme, yıldızlar metaforlarıyla olumlu; %3,6'sının ise çürümüş bir hayat, gereksiz bir su, ölüm metaforlarıyla olumsuz bir algıya sahip oldukları görülmektedir. Bununla birlikte, olumlu metafor geliştiren öğrencilerin en fazla su (%18,1), ağaç (%12,1), hazine (%7,3), güneş (%6,1) ve ağacın yaprağı (%4,8) metaforunu kullandığı görülmektedir. Metaforlar kategorilere ayrıldığında olumlu algıya sahip öğrenciler;

- Konuşmanın iletişim aracı olduğunu,
- Konuşmanın doğal bir ihtiyaç olduğunu,
- Konuşmanın gelişim gösterdiğini,
- Konuşmanın bireysel bir özellik taşıdığını,
- Konuşmanın zengin bir kelime kadrosuyla yapılması gerektiğini metaforlar aracılığıyla ifade etmiştir.

Olumsuz algıya sahip öğrenciler ise,

- Konuşma becerisinin gerekli bir beceri olmadığını düşünmektedir.

Öğrencilerin geliştirdiği olumsuz metaforların oranı %3,6 olsa da bu olumsuz algıyı düzeltmek için çeşitli konuşma etkinlikleri düzenlenerek Türkçe dersleri daha etkili bir şekilde gerçekleştirilebilir. Örneğin, drama etkinlikleri öğrencilerin konuşmalarında oluşabilecek çekingenlik ve özgüven eksikliğini ortadan kaldıracaktır (Kara, 2009: 156). Konuşma becerisiyle ilgili olumsuz düşünceye sahip olan öğrenciler drama dışında tanışma, tanıştirma, kutlama, özür dileme, yetişkinlerle görüşme, şiir okuma, tartışma, film anlatma gibi etkinliklerle de (Sever, 2004: 23-24) konuşma becerisinin gerekli bir beceri olduğu düşüncesine sahip olabilir.

Morgan'a göre; metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza yardım eden bir düşünme ve görme biçimi (Aktaran: Çelikten, 2006: 270) olduğundan bireyseldir. Bu nedenle, metafor geliştiren kişi sayısı kadar çok metafor ya da metafor açıklaması olabilir. Bu araştırmadaki 83 öğrencinin 32 metafor geliştirdiği ve birbirine yakın metafor açıklamalarında buldukları düşünüldüğünde, öğrencilerin imaj dünyasının birbirine yakın ve zayıf olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu durum ise öğrencilerin imaj dünyasını zenginleştirecek etkinliklerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin geliştirdiği metaforların tamamının konuşma özellikleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin konuşmanın nasıl olması gerektiği noktasında metafor geliştirmemesi de dikkat çekicidir. Ayrıca metaforlar aracılığıyla dinleme / izleme, okuma, yazma ve dil bilgisi kavramlarına ilişkin de öğrenci algılarını ortaya çıkarıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Arslan, M.M. ve Bayrakçı M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. Millî Eğitim Dergisi, 171, 100-108.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(4), 693-712.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve Öğretmen Metaforları. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2006/2, 269-283.
- Gökkaya, H. (2008). Konuşma Becerisinin Sağaltılmasında Tekerlemelerin Kullanımı. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Groth, R. E. and Bergner J. A. (2005). Pre-Service Elementary School Teachers' Metaphors For The Concept Of Statistical Sample. *Statistics Education Research Journal*. Erişim Tarihi: 20.06.2011 [http://www.stat.auckland.ac.nz/~iase/serj/SERJ4\(2\)grothbergner.pdf](http://www.stat.auckland.ac.nz/~iase/serj/SERJ4(2)grothbergner.pdf)
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürel, E., Alem, J. (2010). Postmodern Bir Durum Komedi Üzerine İçerik Analizi: Simpsonlar. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Erişim Tarihi: 20.06.2011 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi10pdf/gurel_emet_alemjale.pdf

- Kara, Ö. T. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Konuşma Dersinde Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Dramanın Kullanılması ve Bir Uygulama Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), 151-163.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Nikitina, L., Furuoka F., (2008). A Language Teacher is Like... Examining Malaysian Students' Perceptions of Language Teachers through Metaphor Analysis. Electronic Journal of Foreign Language Teaching. Erişim Tarihi: 18.06.2011 <http://e-flt.nus.edu.sg/v5n22008/nikitina.pdf>
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının 'Öğretmen' Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. İlköğretim Online. 7(2), 421-455. Erişim Tarihi: 27.07.2011 <http://ilkogretim-online.org.tr/vol7say2/v7s2m15.pdf>
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. 4.Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tansel, F. A. (1987). *İyi ve Doğru Yazma Usûlleri III*. 3. Baskı, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.